

1621
1798,8
8

DISSERTATIO INAUGURALIS IURIDICA
DE
DEO QVOD IVSTVM EST
CIRCA
PREPARATIONEM DEBITI IN LITEM
DEDUCTI ILLIQUIDI A LIQUIDO.

QVAM
AVCTORITATE
ILLVSTRIS IURECONSULTORVM
ORDINIS
DEO SVMMIS IN VTROQVE IVRE HONORIBVS
RITE CAPESSENDIS
PVBLICE DEFENDET
DIE IX OCTOBRIS MDCCXCVIII.

AVCTOR
GORGIVS THEOPHILVS SCHIRGES
CELLENSIS - LÜNEBVRGVS.

GOTTINGAE
TYPIS H. M. GRAPE, ACAD. TYPOGR.

DISSEPTATIO INNOVATIONIS MEDICAE
DE
QVOD IUSTITIA EST

ORDE
AVASTORVM PONTIF. IN ILLVM
DECVTORE HILIVDI A LOMBO

AVTORITATE
AVASTORVM PONTIF. IN ILLVM
ORDINE
AVASTORVM PONTIF. IN ILLVM

AVASTORVM PONTIF. IN ILLVM
AVASTORVM PONTIF. IN ILLVM

AVASTORVM PONTIF. IN ILLVM
AVASTORVM PONTIF. IN ILLVM

AVASTORVM PONTIF. IN ILLVM
AVASTORVM PONTIF. IN ILLVM

2
Fra
AVASTORVM PONTIF. IN ILLVM
AVASTORVM PONTIF. IN ILLVM
MAGIST
ELEC
CAVSA
VTORI

VIRO CONSVLTISSIMO

ET DOCTISSIMO

Francisco Gvilielmo
Schmerfahl

J. v. D.

MAGISTRATVS CELLENSIS SECRETARIO REGII

ELECTORALIS IVDICII AVLICI CELLENSIS

PROCVRATORI

CAVSARVM PATRONO PERITISSIMO

VTORI ET FAVTORI PIE COLENDO

OMNIBUS HASCE ORIV

STVDIORVM PRIMITIAS

VII

INDELIBATAE ERGA EVM PIETATIS

PUBLICVM EXSTET DOCUMENTVM

OFFERT

CULTOR OBSERVANTISSIMVS ATQVE GRATISSIMVS

GEORGIUS THEOPHILVS SCHIRGE

In
soph
tione
& pe
ment
eo fac
etiam
nobis
pius
siunt,
spicua

PARS GENERALIS.

§. 1.

Introitus.

In omni, five iuridicae, five philo-
sophicae cuiusdam materiae disquisi-
tione, praecipuarum notionum clara
& perspicua constitutio maximi mo-
menti est, & quo diligentius haec fit,
eo facilius ea procedit. Quam ob rem
etiam in hoc nostro specimine prima
nobis cura esse debet, rerum quae sae-
pius circa obiectum nostrum obve-
niunt, notiones & definitiones per-
spicuas constituere.

A 3

§. 2.

In quo sensu nos vocem causae accipiamus.

Etsi causae vox plures admittat significatus iuridicos, ita ut partim:
 1. pro contractu, & quidem generaliter, ut latius sit contractu, pro omni negotio a), extra processum, partim: 2. pro iure cuiusdam rei b), partim: 3. pro omni commodo & utilitate quae ex re provenit, & quod ad rem aliquam quocunque modo pertinent c), & partim: 4. pro eo quod in iudicio proponitur, seu negotio in iudicium deducto d), seu re ipsa quae in se habet controversiam, accipitur; in hoc tamen specimine, praecipue in sensu ulteriori, quo rem in iudicium deductam quae in se habet controversiam significat, occurret.

- a) l. 9. §. 1. D. si certum petatur, (Lib. XII. Tit. 1.) l. 1. D. soluto matrimonio (Lib. XXIV. Tit. 3) Voet, ad Pandect. Lib. XLIV. Tit. VII. num. 17.
- b) MÜLLER prompt. iur. nov. Tom. II. pag. 899. ad voc. *causa*, num. 1. sqq. l. 18. §. 2. D. de pignor. act. (Lib. XIII. Tit. VII).
- c) vid. inscript. Tit. de usuris, & fructibus, & omni causa. BRISSON in Lexico, Lib. III. de verbor. significat. ad voc. *causa*. MÜLLER l. c. pag. 903. ad voc. *causae* in sensu iuris romani speciali num. 1.
- d) l. 3. C. de pactis (Lib. I. Tit. 3.) l. 16. C. de transactionib. (Lib. I. Tit. 4.) Tot. Tit. C. ne liceat in una eademque causa.

§. 3.

Quid sit creditum, & debitum?

Cum creditum in genere dicatur, omne id quod ex quacunque causa peti potest e); sine respectu, an hoc in contractu mutui f) in quo pecunia mutuatur creditum in specie dicitur

A 4 con-

contingat, nec ne: debitum vero, omne illud, quod quis ex quacunque causa alteri praestare tenetur, seu quod ex quocunque contractu, vel delicto debetur g); ex eo apparet, in eodem obiecto diverso respectu nomen crediti, intuitu creditoris, & debiti, intuitu debitoris, concurrere posse.

e) l. 11. 12. D. de verbor. signif. (Lib. I. Tit. 16.) l. 2. §. 3. D. de rebus creditis (Lib. XII. Tit. 1.)

f) l. 1. §. 1. eod.

g) l. 14. 15. D. de heredit. petition. (Lib. V. Tit. 3.)

§. 4.

Quid sit causa liquida, quid creditum & debitum liquidum?

Liquidum illud est: de quo constat, quid, quale, quantum, & ex qua causa debeatur h). Omnia haec momenta

men
ben
relic
ta,
illud
ad c
tur
dum
bile
sa lic
juris
k) ill
tum
facto
Quae
disqu
proba
tis de
pende
quia i
ment

om-
cau-
quod
licto
dem
redi-
in-
ib. L.
reditis
ib. V.
redi-
con-
ex qu
e mo
ment

menta, & requisita simul adesse de-
bent, ita ut, uno tantum deficiente,
reliqua, licet certa sint, atque proba-
ta, non prius attendi possint, quam
illud quoque indubitatum sit. Quo
ad effectum tamen liquido equipara-
tur illud, quod licet revera illiqui-
dum sit, in continenti tamen liquida-
bile est i). Quaestio autem: an cau-
sa liquida sit, nec ne? est facti, non
iuris. Recte itaque causam liquidam
k) illam interpretamur: quae iuris tan-
tum quaestionem habet, & in qua de
facto non amplius disceptatur l).
Quaestio enim facti ampliorem adhuc
disquisitionem iudicalem desiderat,
probationem scilicet; quod si ergo li-
tis decisio a quaestione iuris tantum de-
pendet, omnis probatio partium cessat,
quia non partium, sed iudicis officium
est,

A 5.

est, pronunciandi & cognoscendi de eo, quid iuris m)? Quoties ergo de facto controverso adhuc disceptatur, nondum de obiecto, de qualitate & de quantitate, constat, & propterea causa liquida esse nequit n). Cum vero quaestio iuris: an, ver. caus. in contractibus bonae fidei usurae debeantur ex mora? tantum ventilatur, facto & fundamento agendi certo, nec amplius controverso, tunc primum causa liquida dici potest. Idem valet de debito, & credito o).

h) l. 14. §. 1. C. de compens. (Lib. IV. tit. 31.) I. H. BÖHMER introduct. in ius digest. Tom. 1. pag. 306. §. 10. & 11.

i) vid. §. 8.

k) vid. §. 2. num. 4. in fin.

l) ZANGER Tractat. de exception. P. III. cap. 8. num. 95. sqq. MENOCHUS de arbit. iudic. II. cent. 1. cas. 14.

m) Beyträge zu der Lehre von gerichtl. Klagen und Einreden, von A. D. WEBER

istes

Istes Stück, pag. 60. 1795. BÜHMER Consult. & Decis. Tom. I. par. 2. resp. 101. num. 15.

n) conf. script. in not. I. huius § allegatos, unacum: Vinnio in select. quaest. Lib. I. quaest. 50.

o) VINNIUS l. c., idem in commentar. ad Institut. ad §. 30. J. de actionib.

§. 5.

Quid sit illiquidum, quid causa, creditum & debitum illiquidum.

Ex definitione liquidi in antecedente § tradita, facillime notio illiquidum, eius oppositum elucescet. Illiquidum, enim dicitur: de quo quid, quale quantum debeat, non constat. Causa, creditum & debitum ergo illiquidum est: cuius obiectum, qualitas, & quantitas non sunt certae sed adhuc controversae. Magna tamen cum praecautione & circumspectione quaestio illa:

illa: quid sit liquidum, quid illiquidum, tanta effectuum illius in iure diversitate, semper est diiudicanda.

§. 6.

De separatione.

Quum praecipue de separatione debiti illiquidi a liquido agamus, non erit incongruum, etiam, in quo sensu vocem hanc accipiamus, paucis exponere. Constat enim ex legibus, eam varios significatus iuridicos habere, & eam tum generaliter, pro qualibet segregatione rerum, quae hucusque aliquo modo coniunctae erant; tum specialiter pro separatione liberorum p), tum pro beneficio separationis in concursu creditorum obveniente q), tum pro separatione quo ad thorum & mensam r) accipi; quos tamen cum toto coelo

signi-

significatu, quem nos de ea formamus, sint diversi, hic allegasse sufficet. Nos vero illam accipimus: *pro diversa tractatione & decisione causarum simul in iudicium deductarum*. Ad eius essentiam ergo, res litigiosae, seu quod idem est, causae cognitioni iudiciali subiectae, & quidem simul, id est in eodem processu, requiruntur.

- p) STRYCK usus modern. Pandect. ad Lib. I. Tit. 7. §. 25.
- q) Tit. VI. D. de separationibus.
- r) J. H. BÖHMER introductio in ius digestorum Lib. XXIV. Tit. II. §. 17.

§. 7.

De debito in continenti liquido.

Creditum, vel debitum dicitur liquidum: 1) vel ex genere quaestionis, quod scilicet iuris tantum quaestionem habet; vel 2) ex celeritate probationis,

cu-

iqui-
iure
la.
ne de-
non
o sen-
is ex-
eam
e, &
et se-
liquo
aliter
n pro
i cre-
sepa-
r) ac-
elo
signi-

cuius scilicet probatio mediis proban-
 di celerioribus absolvitur, illud, debi-
 tum in continenti liquidum; hoc, de-
 bitum in continenti liquidabile appel-
 lari potest. De qua vero terminologia
 haud usitata, antequam rem ipsam ag-
 grediamur, aliquid monere, ut arbi-
 tror, superfluum non erit. Debitum
 enim, quod ex celeritate probationis
 liquidum dici potest, licet per se non
 liquidum sed illiquidum sit, non in-
 congrue debito, quod tantum iuris;
 quaestionem habet annumerari possit
 neminem fugiet; praecipue cum idem
 effectus iuris, eadem praerogativa
 utrique tribuantur, s) & hoc respectu
 tantum species liquidi dicitur. Currit:
 tamen inter illa omne discrimen sub-
 tum non sit, in theoria adhuc eru-
 disti

oban- distinguenda, quod vero eo facilius
debi- fiet, cum terminis adaequatis notiones
, de- has designare experiamur, & hunc in
appel- finem, nulla hac de re, nec in legibus,
ologia nec a Dd terminologia constituta, no-
m ag- vam, ex analogia exceptionum deprom-
arbi- ptam, t) hic applicare. Secundum
bitum quam, uti iam supra monuimus, cre-
tionis ditum & debitum quod iuris tantum
è non quaestionem habet, dicimus, debitum
on in- in continenti liquidum, de quo in hac
iuris; debitum vero, quod per celerem
possi- probationem indubitatum atque certum
idem- fieri potest: debitum in continenti li-
ativa- quidabile, de quo in sequente § sermo
spect- erit. His praemissis, animadvertendum
Currit: debitum in continenti liquidum
subla- tunc primum existere, cum non am-
erunt- plius de facto in litem deducto discep-
distin- ta-

tatur, sed cum tantum quaestio iuris inter partes controversa, decisionem & cognitionem iudicalem desiderat u).

s) MEVIUS in Decif. P. III. dec. 368. num. 7. ita loquitur: „paria sunt, liquidum esse, & mox liquidari posse”. Et P. I. dec. 133. num. 3. „paria sunt, liquidum esse, & in continenti, i. e. brevi spatio, liquidum fieri posse”.

t) CLAPROTH summarif. Process. pag. 252. §. 169.

u) e. g. vid. l. 32. l. 17. §. 1. l. 3. de usuris (Lib. XXII. tit. 1.) l. 2. C. depositi (Lib. IV. Tit. 34.) ZANGER de exceptione Lib. III. tit. 8. num. 99. VINNIUS selecta Quaest. L. I. qu. 50.

§. 8.

De debito in continenti liquidabili

In antecedente § iam monuimus nos illud debitum hoc termino designare, quod mediis probandi celerioribus probari potest. Probationes vero celeriores eae dicuntur, quae ampliores

& maiorem indaginem non exposcunt;
sed quae intra breve tempus possunt
absolvi. Huc, ex iuris civilis princi-
piis referuntur:

I. Confessio adversarii, v) in qua
vero ut medium probandi celerius dici
possit, ut sit pura, non qualificata re-
quiritur w). Iudicialis indistincte &
absque dubio admittitur, cum ei iure
novo x) vis rei iudicatae tribuatur y);
nec confessioni extraiudiciali, modo
vel litteris ab adversario agnitis, vel
verbis praesente & acceptante reo sit
facta, idem effectus denegari potest z).
Quod si autem confessio haec verbalis,
adversario nec praesente, nec acceptan-
te a) sit facta, tunc semiplene eam tan-
tum probare, aequum est. Videantur
tamen, hac de re, scriptores allegati,
apud

apud HOFACKERUM b). Secundum locum inter media probandi celeriora obtinent:

2. Instrumenta, tam publica, quam privata c), quae agnovit, & diffiteri nequit reus. Reliqua vero instrumenta, iis qualitatibus destituta, his equiparari non possunt.

3. Inspectio etiam ocularis in tantum hic sibi locum vindicat, in quantum per eam probatio probandorum plenarie absolvi potest d). Ultimum denique medium probandi celerius, secundum ius commune, non vero Saxonicum e), est:

4. Iuramentum voluntarium, ab illo qui sibi debere quid asserit, ei delatum qui hoc debitum se debere ne-

gat.

adhu

possi

liqui

dubio

v) I

w)

x) I

y) I

H

z) C

a) di

far

Pr

b) L

c) C

ger

d) S

III.

spe

e) Cr

f) de

effe

g) Ca

Call

gat

gat. Quod si ergo debitum aliquod, adhuc illiquidum, intra breve tempus f) possit liquidari, debitis in continenti liquidis quo ad effectum iuris, absque dubio annumerandum est g).

v) LAUTERBACH dissert. de confessione.

w) Nov. 48. cap. 1. §. 1.

x) LAUTERBACH l. c. §. 42.

y) HOFACKER Principia iuris civilis, Tom. III. §. 4500. pag. 933.

z) CANZ de probabil. iurid. §. 121.

a) dissentit, ratione acceptationis ab adversario faciendae: CLAPROTH ordentlich. Process. Tom. II. §. 220.

b) l. c. in nota n) ad §. 4500.

c) CLAPROTH Einleit. in den ordentl. bürgerlich. Process. §. 216. pag. 265.

d) § ultim. I. de gradibus cognation. (Lib. III. Tit. 6.) HERTIUS diss. de oculari inspectione.

e) CLAPROTH l. c. Tom. II. §. 216. pag. 265.

f) de tempore, intra quod liquidatio finita esse debeat, infra agendum erit.

g) CANNEGIESSER Decis. summi tribunal. Cassell. Pars I, decis. 103. num. 3.

§. 9.

De speciebus debiti illiquidi.

Omnia reliqua debita, quae sub generali voce liquidi (sicuti in §§ antecedentibus ostendimus) non complectuntur, illiquida sunt. Quibus principiis formatis, licet circa distinctionem illiquidi a liquido dubium ullum superesse amplius non videatur; ab re tamen non erit, pauca de iis debitis, quae saepissime illiquida sunt, nec tamen absolute, quasi ex vitio, quo labore interno, sunt illiquida, monere. Quae referuntur: 1) debitum litigiosum, & 2) debitum cuius existentiam reus efficiat. De singulis in sequentibus §§ speciatim.

cessu tantum acquirat, quo actu processuali debitum in iudicium deductum fiat litigiosum, iam erit adnotandum. Missis tamen omnibus actionibus realibus k), quibus debitum ex iure obligationis descendens, peti nequit, in actionibus personalibus iure canonico l), & secundum ordin. Confil. Imper. aulici m), quorum praecepta in praxi observantur, non vero iure romano n), a tempore litis pendentiae o), quae a momento citationis rei, & insinuationis libelli actionis adest, debitum fit litigiosum p).

h) VOET Comment. ad pand. Lib. XLIV. Tit. 6. l. 8. C. de compensation, (Lib. IV. Tit. 31.)

i) CRAMER in opuscul. Tom. II. pag. 600
Wetzl. Nebenstunden Th. CI. pag. 142
MÜLLER prompt. iur. nov. Tom. II. pag. 917. ad voc. „causa litigiosa“ & Tom. III. num. 43. ad voc. „compenfat“.

- k) Authent. litigiosa C. de litigiosis.
 l) Clem. cum lite pendent: 2. ut lite pendente.
 (II. 5.)
 m) Ord. Conf. Imper. Aul. Tit. II. §. 8.
 n) I. r. §. r. D. de litigiosis (Lib. XLIV.
 Tit. 6.) VOET. ad hunc tit. num. r.
 o) CLAPROTH ordentl. Procefs, Tom. I.
 §. 43. pag. 150.
 p) I. H. BÜHMER ius ecclesiast. Proteft. Lib.
 II. Tit. 16. §. 2. fqq.

§. II.

*Debitum cuius existentiam reus in-
 ficiatur, absolute non est illiqui-
 dum.*

Liquiditas & illiquiditas huius de-
 biti omnimodo ex principiis supra tra-
 ditis, & secundum distinctionem in
 §. antecedente compositam diiudicanda
 erit, & hoc respectu, nihil quod ad-
 iudicium, habeo. Negotium autem ipsum,
 sive obligatio tantum, & ius ex eo de-
 scendens, an sit negatum, maxime ad
 iudicis officium spectat, disquirere q).

q) MEVIVS in decif. Pars II. dec. 369. MÜLLER in prompt. iuris nov. Tom. II. ad voc. „compensatio” ait. „quid fit liquidum, quid illiquidum, non ex contradictione adversarii, sed cognitione iudicis summarie aestimatur”. BRUNNEMANN in Commentar. ad leg. fin. C. de compensatione.

Pr

dita.
illiqui
dum
gular
um e
quid
fari
MEV
liqui
affirm

PAR

PARS SPECIALIS.

§. 12.

*Principium in doctrina separationis
illiquidi a liquido.*

Notione separationis suo loco tradita, nunc principium, quo separatio illiquidi a liquido nititur, & secundum quod, an ea locum habeat? regulariter diiudicandum est, in medium erit proferendum. Cum enim liquidum tantum cum liquido compensari posse, certum sit; quia, ut ait MEVIVS r) „non fit, nisi liquidum cum liquido compensatio” quod leges etiam affirmant s), ex eo sequitur, debitum

B 3

illud

Mül-
II. ad
liqui-
ontra-
e iudi-
EMANN
com-

PAR

illud, quod non liquidum sed illiquidum est, a liquido separandum esse, ne debiti liquidi effectus, per aliud debitum illiquidum suspendantur. *Separatio ergo in concursu illiquidi cum liquido necessaria est.* Cum vero principium in applicatione ad singulos casus pluribus limitationibus sit circumscriptum, magna cum praecautione ne iniuria litigantibus fiat, eo utendum est. Nostrum ergo erit, tam ex legibus & principiis iuris, quam ex natura rei limites indicare, atque exceptiones enumerare, quibus regulae separationis restringitur.

r) MEYER Decis. Pars I. dec. 122. idem factorum Dec. P. VII. Dec. 7. num. 4. & P. II. dec. 368. num. 3. quo loco his utitur verbis: „ob ius alterius illiquidum, fauere cuiquam negari, aut differri iniquum est.“
 Programma iuridic. de brocardico: illiquidum

quidi cum liquido nulla compensatio „au-
 stor CARRACH 1751. HERT. ad paroem.
 Geld vor, Recht nach" in Opuscul. Vol.
 II. par. 3. pag. 297. REINHARTH ad
 CHRISTIN, Vol. I. obs. 69. STRYK usus
 modern. pandect. Lib. XVI. Tit. II. §. 4.
 pag. 169. ANT. PERETZ ad Cod. Lib. IV.
 Tit. 31. §. 6. P. I. pag. 432.

s) l. fin. C. de compenfat. (Lib. IV. Tit. 31.)

§. 13.

*De separatione debitorum in litem
 deductorum.*

Separatio, de qua agimus, cum
 diverso respectu in processu occurrere
 possit, & ex inde diversos effectus re-
 cipiat, casus sequentes accurate distin-
 guendi sunt. Contra debitum enim ab
 factore in libello suo petitum, excep-
 tiones, quibus intentionem actoris reus
 elidere studet, possunt proferri, & tunc,
 vel omnium, vel partis earum separa-

B 4

tio

tio cogitari potest; quando autem procedat, infra demonstrabimus, hic vero, casum hunc tantum allegasse sufficit. E contrario eidem creditori contra eundem debitorem plures actiones competere possunt, quibus in uno libello coniunctis, (quae coniunctio, *cumulatio actionum obiectiva* t) dicitur, de separandis singulis debitis, quaestio oriri potest. De hoc casu infra, de illo vero in §§ sequentibus agatur.

t) WERNH. observ. Lib. III. obs. 154. CARPZOW Responsa, Lib. II. resp. 53. HOFACKER princip. Iur. Civil. Tom. III. pag. 804 §. 4372. J. H. BÖHMER de actionib. Sect. III. §. II. pag. 758.

§. 14.

De separatione exceptionum ab actione

Cum ergo debito ab actore petitor reus plures opposuerit exceptiones

tate processus, quo actor debitum suum potest
persequitur, limitantes, reo ne iniuria duxi
fiat, prospexerunt x). & in

- u) HOFACKER Princip. Iuris civilis Tom. I. obiect
§. 167. pag. 135. l. 2. D. de exceptionibus conv
bus (Lib. XLIV. Tit. I., pr. J. eod. (Lib. one
IV. tit. 13.) WALDECK institut. iuris Quoc
vilis HEINECCI §. 835. pag. 412. in pr
v) CLAPROTH summarisch. Process §. 168. & in
pag. 252. vid. quoque supra §. 7. cum
w) CANNegiesser in Decision. summi Tribu. cum
bun. Cassell. Tom. I. decis. 103. num. eo e
pag. 407. BERLICH conclus. P. I. conc. summ
fin. num. 36. LYNCKER, Tom. I. respon. dati f
128. num. 20. dicio
x) REINHARTH Observat ad CHRISTIN. Lib. celeri
obl. 69. num. 1. & 3. proce
§. 15. tiffim
e). N
surfu
po

*De separatione exceptionum ab acti-
one in processu summario, prae-
cipue executivo.*

Si Creditor debitum, de quo
tractatione summaria valide cognoscit

suum potest, in processum summarium de-
 iniuria duxit, & reus ei exceptiones turbidas,
 & maiorem discussionem desiderantes
 Tom. I. obiecit, iudicem vi officii has ad re-
 ceptionem conventionem reiicere, reumve (acti-
 d. (Lib. one liquida) condemnare oportet y).
 iuris c. Quod quidem praecipue ratione debiti,
 S. 169 in processum executivum deducti z),
 & in iis casibus in quibus mandatum
 num. cum clausula a) petatum est obtinet. In
 l. conc. eo enim maxima utilitas processus
 respon. summarii, praecipue executivi, & man-
 n. Lib. dati se ostendit, & indoles horum iu-
 diciorum praecipue quaerenda est, quod
 b acti. celeriore exitum capiant b) quam in
 acci- processu ordinario fieri possit, & promp-
 quo tissima executionis poenam inducant
 ogno. e). Nec tamen hoc principium in con-
 po cursu creditorum praevalere potest d),
 ra-

ratione ab iis longe diversa. Iisdem enim iuribus debitor communis utitur, quibus creditores eius fruuntur. Hi vero cum credita sua adhuc incerta & controversa sunt, usque ad sententiam praeclusivam liquidare, & restitutionem in integrum etiam contra illam ex iusta causa e) petere possunt; e contrario eridarius etiam exceptionibus suis, licet non liquidis, audiendus & admittendus, nec ad reconventionem reiiciendus est f). In reliquis vero processibus summaris, quibus debitor persequi possumus, uti etiam in processu cambiali g), exceptiones illiquidae, & ideo haud admissibiles ad reconventionem repellendae sunt.

y) l. 14. §. 1. C. de compens. REINHARDT ad CHRISTIN. Vol. I. obf. 69. num. 2. MIVIVS in Decis. Par. VII. Dec. 7. STRUZZI

Ulus modern. pandect. Lib. XVI. tit. 2.
§. 16.

z) ENGAU Decif. Par. I. decif. 40. MÜLLER
prompt. iur. nov. Tom. III. num. 52. ad
voc. „compensatio“.

a) CLAPROTH summarifch. Proceß §. 152.
pag. 225. Nec contrarium ordinatur, per
Receß. Imp. Noviff. §. 82.

b) CLAPROTH l. c. §. 172. in fin. Zellef.
Ober Appellations Gerichts Ordnung P. II.
Th. I. §. 5.

c) CLAPROTH l. c. §. 156.

d) STRUBEN rechtliche Bedenck. Bd. IV.
Bed. 38. PUFENDORF observat. iur. univers.
Th. IV. obf. 33. BROCKES selectae observ.
forens. 41.

e) Lehre von der praeclusion der Gläubiger
Abf. I. §. 8.

f) vid. script. innot. d) huius §. allegatos,
KANNE & MASSDORF de compens. & re-
tentione in concursu locum habente, Lips.
1779.

g) Bremische Wechsel Ordnung Art. 19.
Hamburgf. Wechsel Ordn. Art. 48. revid.
von 1729. Art. 3.

§. 16.

§. 16. *Quando exceptiones etiam liquidae, in
processu summario sint separandae
ab actione.*

Etsi ex supra dictis certum sit, reu-
exceptionibus suis liquidis in processu
summario audiendum esse regulariter
haec regula tamen certis limitationibus
circumscribitur. Nam, ut ea locum
habere possit, inter alia requisita, quae
rum mentio non ad discussionem ne-
stram pertinet, semper necesse est:
ut sit exceptio in continenti, vel liquida,
da, vel liquidabilis. Terminus verus
intra quem liquidatio haec procedenda
debet, ut plurimi Dd. sunt arbitratum.
ab arbitrio iudicis dependet; & ut
exceptio liquida iusto tempore, i. e.
tis Contestationis tempore h) sit opti-

sita, nisi eius generis sit, quae omni
 processu tempore allegari, & admitti
 possit i), vel eam ex post tantum na-
 ctus sit reus k). Quod si exceptio li-
 quida iusto tempore non sit allegata,
 & in medium prolata, nec alia causa
 specialis exceptionem a regula produ-
 ctat, tunc & inter liquidas separatio fi-
 cti debet, quarum quae iusto tempore
 prolatae non sunt, in reconventionem
 recipiuntur l). Idem de exceptione
 compensationis in specie, in vim pe-
 tentoriae oppositae, est applicandum
 in iis casibus nimirum in qui-
 bus compensatio legibus prohibita non
 est.

& ut: d). ZANGER de exception. Lib. III. Cap. 8.
 num. 100. REINHARTH ad CHRISTIN.
 Vol. I. obs. 69. num. 9. VINNII com-
 mentar. ad §. 30. I. de actionib.

i)

- i) verb. causa: „exceptio solutionis, quae
 „in ipso executionis termino, & post rem
 „iudicatam adhuc locum habet”. MÜLLER
 prompt. iuris nov. Tom. III. ad voc
 „compensatio” num. 103. CANNEGIESSE
 Decif. summi Tribun. Cassell, Tom. I
 Dec. 103. num. 6.
- k) cap. 4. X. de except. cap. 25. X. de C
 & P. I. D. (I. 19.) CLAPROTH orden
 Procefs, Th. II. §. 140. num. 1. pag. 13
- l) HÜPFNER Comment. ad Institut. §. 99
 pag. 820. MEIER Collectat. Argent. L
 XVI. Tit. 2. thef. 10. num. 3. MEN
 CHIVS de arbitrio iudicis.
- m) STRYK usus mod. pandect. Lib. X
 Tit. 2. §. 9. pag. 177. VINNIJ selec
 quaest. forens. Lib. I. quaest. 50.
- n) STRYK I. c. §. 7. pag. 172. REINHAR
 ad CHRISTIN, Vol. I. obs. 69. num.
 WEBER Beyträge zu der Lehre von
 richtl. Klagen und Einreden, Stückem
 Beyt. 6. pag. 62.

capitulum numero §. 17. cum 33 (10)

*De effectu separationis exceptionum
illiquidarum ab actione in processu
summario.*

De effectu compensationis in hoc
specimine agendum non erit, sed tan-
tum de effectu separationis exceptio-
num illiquidarum ab actione, qui prae-
cipue *in diversa tractatione, & de-
cisione causarum simul in iudicium
deductarum*, se exerit. Reus enim,
qui in hoc iudicio succubuit, con-
demnatur, & cum liquidatione exce-
ptionum illiquidarum ad reconventio-
nem reiicitur. In securitatem tamen
iuris illiquidi, ei ab actore cau-
to, qua promittat, se in casum suc-
cumbentiae, soluturum id, in quod
erit condemnatus, praestanda est

§.

C

o)

o); & tunc quidem creditum liqui-
dum actoris retineri potest, sed non
ultra, quam a partibus huius cautio
idonea sit constituta p). Hoc retentio-
nis ius minime vero ita debet exten-
di, ut reus in securitatem sui debiti
illicquidi creditum, in quo condemnatio
processit, usque ad liquidationem
eius retinere possit, nisi ei ex alio ti-
tulo illud ius competat q). Nam etsi non
eadem hac de causa Dd. sit sententia r),
nec leges iuris communis hac de re
agentes, huius requisiti mentionem fa-
ciant s), nos tamen in negativam in-
clinantes, in illicquidis retentioni locum
non esse arbitramur t); quam senten-
tiam in nonnullis Iuribus particularibus
etiam adoptatam invenimus u). In
quum porro, atque rigorosum videtur

ob debiti alterius incertitudinem, iustitiam debiti alterius petitionem suspendi & differri, quum etiam in debito liquido aliquando ius retentionis locum habere nequit. Quare, in illiquidis rebus nihil amplius nisi cautionem a reo postulare potest; cautio enim, ut ait MEVIVS w): est ordinarium remedium ad tollendum ius retentionis, modo alia ac iuratoria praestetur x).

o) BERLICH Par. II. concl. 32. num. 15.

p) MEVIVS in Decif. Par. V. dec. 133.

q) REINHARTH ad CHRISTIN. Par. I. obs. XXVII. in fin.

r) a nobis dissentiunt.

CAPR. in Decif. Lib. XVII. num. 7. SEBAST. MEDIC, de compensat. Par. II. quaest. 16. LAVTERBACH in Dissert. de compensat. §. 6. ANT. FABER in Comment. ad Cod. Lib. III. Tit. 22. dec. 15.

nobiscum vero consentiunt:

MEVIVS in Decif. Par. II. dec. 309. num.

- I. KLOCK Vol. III. conf. 115. num. 27.
BRUNNEM. cent. III. dec. 21. ZANGER de
exception. Par. III. Cap. 6. num. 31.
s) LAVTERBACH in diff. citata, l. c.
t) MEVIVS Par. II. dec. 115. num. 8.
u) verb. caus. Ius Saxonicum princ. art. 24.
Ius Lubec. Lib. I. Tit. 5. art. 13.
v) l. 85. §. 2. D. de R. I. (Lib. L. Tit. 17).
w) MEVIVS Par. II. dec. 214. num. 7.
x) idem Par. IX. dec. 42. in med.

§. 18.

*De remediis Iuris, quibus debitum
separatum in reconventionem persequi
possimus.*

Et citra cautionem praestitam per
separationem efficitur, ut reus remedia
iuris, quibus debitum suum persequi
sequatur, acquirat. Sed quae a se
ab eo fit instituenda, — adhuc in
iudice lis est. Nam etsi Icti in
convenient, reo nonnulla iuris remedia

dia competere, nemo eorum, actionem, quae ab eo fit instituenda, indicavit y); certe, de hac re solliciti, rem acu non tetigerunt. Sic v. c. DONELLVS z) ait: „reum ea actione, quae ex titulo, ex quo debitum ei competit, descendat, uti debere. Ex quo vero, ut in oculos incurrit, illud incommodum oritur, quod debitum naturale, optime in compensationem vocandum a), sed ex principiis iuris communis nulla actione munitum, per separationem factam in hoc iudicio omni sua vi privetur. Quare alio remedio iuris, ad evitandum praeciudicium illud, reo erit subveniendum. Quod si ergo creditum rei, licet adhuc illiquidum, optimo tamen iure, ut ex post apparet, fundatur, hoc ipsum
C 3 cre-

m. 27.
GER de
31.
art. 24
Tit. 17
7.
debitum
per se
am p
s rem
um pe
ne a
huc
i in
is rem

ereditum actoris cum omni causa ab-
forbuit, & compensatio a tempore ex-
istentiae utriusque debiti *ipso iure* fa-
cta est b); ut tamen effectum suum
propter illiquiditatem unius debiti for-
tiri non potuerit, sed, separatione
facta, usque dum probatum sit, suspen-
sa sit c). Quae cum ita sint, sequitur
reum in reconventionem sua improprie
debitum suum, sed ea potius, quae
secundum iudicis sententiam solvere
debuerit d), persequi debere; atque
cum indebitum solverit, id *condictione*
indebiti, vel *sine causa* e) repetere.
Tunc ei exceptiones praedictae non
possunt, quae alias, [debito ex obliga-
tione naturali descendente in iudicium
deducto], iure meritoque potuissent
opponi f).

- y) quod affirmat: WEBER Beyträge zu der Lehre von gerichtl. Klagen und Einreden. Stück I. Beyt. 6. pag. 67. num. II.
- z) in commentar. iur. Civil. ad legem ultim. C. de compensat.
- a) verba l. 6. C. de compensat. haec sunt: „etiam quod natura debetur, venit in compensationem“. VINNII selectae quaest. Lib. I. quaest. 49.
- b) PUFENDORF observ. Tom. I. obs. 173.
- c) WEBER l. c. pag. 68.
- d) idem l. c. pag. 69.
- e) STRYK usus modern. pand. Lib. XVI. Tit. 2. §. 2. l. 10. §. 1. D. de compensat. FRANZKE comment. ad pand. L. XVI. t. 2. §. 8. WEBER l. c. pag. 69. in not. num. 40.
- f) DONELL l. c. ad leg. ult. C. de compensat. CARRACH Progr. De brocardic. „illiquidi cum liquido, nulla est compensatio“ 1751. §. 2. 3.

§. 19.

An etiam in processu ordinario separatio exceptionum ab actione fieri possit?

Quando separatio, de qua hic agitur, in processu summario sit facienda, in §§ antecedentibus demonstravimus nunc vero, quae hac de re, in processu ordinario observanda sint, perferendum est. Principium separationis supra g) in medium prolatum, hanc processus speciem applicari non posse, iam ex diversa ratione, qua obtinet in iudiciis summaris & ordinariis, apparet. In illis enim, praecipue in processu executivo, mandatum cum clausula, & cambiali, actoris conditio melior esse videtur, cum rei defensio valde sit coarctata, cui non lice

omnes

sepa-
lieri
ic agi
cienda
vini
n pro
pet
aratio
m, ad
iri no
qua
& of
, pra
mandat
is con
rei de
n lice
omnes

omnes, quas habet, exceptiones in
medium proferre; in hoc processu ve-
ro litigantium conditio par, aut si ma-
vis, rei etiam melior est. Separatio-
nis principium ergo hic limitandum
est, atque haec regula constituenda:
*reum cum omnibus suis exceptionibus,
turbidis licet, & ad maiorem indagi-
nem spirantibus, esse audiendum, nec
ante probationem, & plenariam ea-
rum discussionem ad definitivam iudi-
cii profiliendum esse h).* Iudex enim,
uti ait MEVIUS I): „ita circa litem ver-
sari debet, ut utriusque partis, circa
ea, quae in eam veniant partem, ha-
beat rationem, & quidquid singulo-
rum iura merentur decidat, vel ad
discussionem ordinet, & dirigat“. Iu-
dices ergo separationem in processu or-

C 5   dinario

dinario admittentes, (quod REINHARTIUS & WEBERUS, Icti peritissimi loco laudato haud raro in praxi a iudice incauto fieri affirmant, atque optimo iure reprehendunt), magnam exinde reo iniuriam comparant, & defensionem iustissimam e manibus eripiunt. Diversa itaque ab actione tractatio & decisio exceptionum illiquidarum, non solum tum, cum reus *litem affirmative contestatus sit*, utens simul exceptionibus peremptoriis quibus intentionem actoris elidere studet k), fieri non debet: sed etiam tum, cum reus, *lite negative contestata*, eventualiter exceptiones peremptorias adierit, ita ut dixerit, etsi deberet, sibi tamen ex hac vel illa causa nonnulla debita contra actorem competere, quae omnib

ex post primum probaturus fit l). Idem quoque valet, cum reus omnino nullas exceptiones litis contestationis tempore protulerit, sed iis exceptionibus, quae durante tractatione iudiciali, usque ad sententiam definitivam opponi possunt, subveniatur m); seu iis, quae post litis contestationem primum emerferint, aut tunc demum ei innotuerint, munitus fit n). In omnibus his casibus exceptionum illiquidarum probatio est attendenda, nec prius ad sententiam definitivam procedendum, quam in illa reus defecerit o). Nihil aliud de exceptione compensationis in specie statuendum, de qua vero, REINHARTIUS & VINNIUS hanc rem accuratius tractantes, inspicere merentur p).

g)

g) vid. huius spec. §. 12.

h) REINHARTH ad CHRISTIN. Lib. I. obs. 69. num. 3.

i) MEVIL Decif. Par. VII. Dec. 7. num. 5. WEBER Beytr. zu der Lehre v. gerichtl. Klag. und Einred. St. I. Beyt. 6. pag. 61.

k) REINH. l. c. num. 1.

l) VINNI selest. quaest. Lib. I. quaest. 50.

m) HOFACKER princip. Iur. civil. Tom. III. §. 439 l. num. 2. pag. 819. CLAPROTH bürgerl. Proceß §. 141. pag. 135.

n) cap. 10. X de exception. cap. 4. X eod.

o) VINNIUS loc. cit. Lib. I. quaest. 50.

p) loc. citatis. BACHOV Vol. II. disp. 25. thes. 8. litt. g. ZANGER de exception. Par. III.

cap. 8. num. 103. sqq. CARRACH in progr. 1. c. §. VI. num. 3.

§. 20.

Quando separatio exceptionum illiquidarum ab actione in iudicio ordinario locum sibi vindicet?

Nonnunquam tamen exceptione altioris indaginis etiam in processu ordinario

dinario

dinario non amittuntur, sed in deter-
minatis casibus sunt separandae. Omnes
enim exceptiones, quae litis contesta-
tionis tempore, sub poena amissionis
q) opponendae sunt; quo maxima pars
exceptionum dilatoriarum & peremto-
riarum pertinet r), caeque, quae cum
fuerint neglectae, iustam restitutionis
in integrum causam reo non tribuant s);
post terminum a legibus praefinitum
prolatae, non attenduntur, sed sepa-
rato reservantur iudicio t). Nec ultra
hunc casum constitutionem in *Leg. fin.*
C. *de compensatione* contentam, & de
compensatione tantum agentem, ex-
tendi debere arbitramur, quantus inter
Dd. de hoc textu dissensus & contro-
versia extet; quorum nos sententiam
REINHARTII & VINNII, omnium, ut
nobis

bf. 69.

um. 5.

richtl.

ag. 61.

ef. 50.

m. III.

PROTH

X. eod.

50.

5. thes.

Par. III.

n progr.

illiqui

o or-

t?

ptione

essu o

dinari

nobis videtur, longe praevalentissimam, amplexi sumus u). Effectum vero compensationis liquidi cum illiquido, de qua in antecedente § egimus, hoc loco docere, nobis tantum separationem illiquidi a liquido disquirentibus, nostrum non est. In quibus autem remediis iuris reus, in perfequendo debito suo, subsidium & auxilium quaerere debeat, iam supra demonstratum est. Quare, cum diversitas iudicii diversi nihil respectu effectus separationis introducere possit, novi, quod iis addam non habeo, prioribus tantum repetendis.

- q) l. 13. C. de procurat. (Lib. II. tit. 13. cap. 62. X de appellation. (II. 28.) Imp. ann. 1654. §. 38.
- r) Recept. Imp. a. 1654. §. 37.
- s) CLAPROTH ordentl. Process. Tom. II. §. 141, num. III. & §. 136. 137. 138.

t) HOFAKER Princip. Jur. civil. tom. III. §. 4391. litt. A. pag. 819. l. 2. C. sentent. rescind. non poss. (Lib. VII. Tit. 50.)

u) loc. citat.

§. 21.

De separatione plurium debitorum illiquidorum a liquidis, quae in eodem libello ab auctore cumlata sunt.

Hucusque in discussione nostra de ea quaestione: *in quibus casibus separatio exceptionum illiquidarum ab illiquidis, quae in uno eodemque libello auctor persequitur, in medium proferenda erit v).* Fingamus itaque quendam a mercatore diversas merces diverso tempore emisse, & venditorem

ex

ex post solutionem omnium debitorum,
secundum rationes de iis confectas,
uno eodemque libello persequi; reum
vero pro parte debita agnoscere, pro
parte vero diffiteri, & iis exceptiones
peremptorias opponere; aut etiam aliis
mediis probandi celerioribus actoris
credita pro parte probata & liquida esse.
Tunc oritur quaestio: an probatio de
bitorum illiquidorum, executionem li-
quidorum retardare possit? an potius
illa ab his sint separanda? Primum
notandum est, obiecta separanda in
hac separationis specie, ab illis, de quorum
rum separatione supra loquuti sumus,
longe diversa esse. Cum enim supra
tractavimus separationem exceptionum
illiquidarum, credito liquido actoris
positarum; iam pervenimus ad separationem

nem illiquidi a liquido, pluribus debi-
 tis ab actore in litem deductis, cuius
 effectus ille est, ut debita actoris in
 eodem libello cumulata, a reo confessa,
 vel aliis modis celeriter probata, ab iis,
 contra quae reus exceptiones validas
 moverit, separata, separatim diiudicari
 queant. In eo vero conveniunt, quod
 maximam utilitatem actori afferant, &
 quod probatio debitorum illiquidorum
 in separato iudicio procedere debeat.
 Separationem autem debitorum illiqui-
 dorum a liquidis, in omni processu
 specie, locum sibi vindicare affirman-
 dum puto. Quod si enim hoc mihi
 concesseris, magnum illud exinde ori-
 tur commodum, quod lites celeriore
 exitum capiant, & iustitia celerius ad-
 ministrari possit. Nec reo ulla fit in-

D

iuria

iuria per separationem illam; sed com-
modum potius oritur, cum litis im-
pense minuantur; nec repugnat ea or-
dinationibus processuum, vel iuri com-
muni. Quod enim ad processum sum-
mariū & executivum attinet, plura de-
bita uno libello actorē cumulare posse,
modo ad cognitionem & decisionem
summariam qualificatae sint, nemo mi-
hi negabit. Cum vero ex his alia per
exceptiones rei dubitata sint facta; alie
certa & liquida appareant, quid impe-
dit, quo minus de his sententia & exe-
cutio possit procedere, modo illiquida
non sint praeiudicialia? Actoris etiam
pro parte litem finire, magnopere in-
teresse debet. Haec autem dicta, non
solum obtinere debent in processu sum-
mario, sed etiam ordinario; quamvis

vix ullum Dd. habeam, qui separationi huic in hac processus specie locum concedat. Plurimi enim, quaestionem tanti momenti alto silentio praetermittunt, alii vero eam negative decidunt. Nec tamen posteriores, ut sententiam nostram, maximis argumentis adiutam linquamus, movere possunt; quam etiam per praxin in nonnullis iudiciis bene formatam observatam, receptamue comperti sumus. Sed ut eo clarius appareat quantam inaequitatem sententia & ex contraria introducat, sequentia adhuc addere liceat. Nemo scilicet negat, etiam si plura credita in eodem libello cumulavit, ratione singulorum, singulas actiones separatas instituere posse; & si hoc fecisset, eo tempore, quo successive debita singula petita certa

D 2

&

& indubia reddita fuerint, iudicem sententiam definitivam ferre, & executionem ipsam instituere debuisse. Cum ille vero plura debita in uno libello coniunxit, nihil aliud egit, nisi quod debita sua, quae ei ex eodem vel diverso titulo competunt, eodem tempore in iudicium deduxerit, ut causa celeriore exitum habeat. Quem nem vero cumulatio plurium actionum amplius sortiri non potest, quum executio debitorum liquidorum, probatione & plenaria discussione liquidorum retardatur. Sed quid impedit, quin idem in utroque casu cum habeat? Ratio eadem adest, non idem effectus? Sententia contraria in iudicio praevalente, nunquam actiones obiective cumulat

rus est, ne debiti liquidi persecutio-
nem in decisionem debiti illiquidi pro-
ferat. Quae autem exinde infinita li-
tium multitudo oriretur! quas tamen
iudex non solum minuere, sed etiam
secundum legum praecepta, promptissi-
ma iustitiae administratione finire debet.
Ipsam ergo est iudicis officium, circa
causarum celerem expeditionem a le-
gibus praescriptam, separationem a
nobis laudatam, in iis casibus, ubi
locum habere potest, minime negli-
gere.

Itaque omnibus secundum propo-
situm nostrum, non quidem exhaustis,
sed tantum collectis, & in ordinem di-
gestis, quantum pro viribus nostris
amulatur, & limitibus nimis arctis no-

D 4   bis

bis praescriptis fieri poterat, totum
finire possumus.

v) CLAPROTH ordentl. Proceß Th. II. §. 162.
pag. 245. BÖHMER de actionib. Sec. III.
§. II. pag. 758.

w) WERNH. Observ. Par. III. obs. 154.
CARPZ. responsa Tom. II. resp. 53. HOR-
ACKER principia Iur. Civil. Tom. III. §.
4372. pag. 806.

Theses.

I.

Cautio fructuaria a testatore, usum fructum legante, remitti non potest.

II.

Renunciatio Sæi Velleiani a muliere, præmissa certioratione, in Instrumento privato, valide fit.

III.

Confessionem inventarii & iuratae specificationis testator, nec interdicere, nec heredi remittere potest.

Negotiorum gestor ad culpam levissimam praestandam, regulariter tenetur.

V.

Socius contra socium actionem finium regundorum potest instituere.

VI.

Discrimen inter tutelam & curam minorum cessat hodie.

VII.

Qui responso collegii iuridici nixus causa cadit, in expensas adli- condemnari potest.

VIII.

Alienatio rei litigiosae, pendente lite facta, ipso iure nulla non est.

IX.

Invito reo causa ordinaria, summarie tractari nequit.

X.

Pactum, ut testi iniurato credatur, a partibus initum, valet.

XI

In nomine domini Amen
Hic incipit tractatus de
vitiis et vitiorum remediis
secundum magistrum
Bernardum de Scola

X

In nomine domini Amen
Hic incipit tractatus de
vitiis et vitiorum remediis
secundum magistrum
Bernardum de Scola

VI

In nomine domini Amen
Hic incipit tractatus de
vitiis et vitiorum remediis
secundum magistrum
Bernardum de Scola

XI

In nomine domini Amen
Hic incipit tractatus de
vitiis et vitiorum remediis
secundum magistrum
Bernardum de Scola

XI

In nomine domini Amen
Hic incipit tractatus de
vitiis et vitiorum remediis
secundum magistrum
Bernardum de Scola

ULB Halle

3

004 813 057

Inches
Centimetres

Farbkarte #13

B.I.G.

Blue

Cyan

Green

Yellow

Red

Magenta

White

3/Color

Black

1621
1798,8
8

DISSERTATIO INAUGVRALIS IVRIDICA
DE
O QVOD IVSTVM EST

CIRCA
EPARATIONEM DEBITI IN LITEM
DEDVCTI ILLIQVIDI A LIQVIDO.

QVAM
AVCTORITATE
ILLVSTRIS IVRECONSVLTORVM
ORDINIS

D SVMMIS IN VTROQVE IVRE HONORIBVS
RITE CAPESSENDIS
PVBLICE DEFENDET

DIE IX OCTOBRIS MDCCXCVIII.

AVCTOR
ORGIVS THEOPHILVS SCHIRGES
CELLENSIS - LÜNEBVRGVS.

GOTTINGAE
TYPIS H. M. GRAPE, ACAD. TYPOGR.